

2022 - 2023

Jaarverslag Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten

Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten is onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd

dienst Gezondheid & Jeugd zhz

WOORD VOORAF

Integraal samenwerken om onderwijs voor alle kinderen te beschermen

Vorig jaar stond op deze plaats in het jaarverslag dat het schoolleven zich met het verdwijnen van de coronamaatregelen leek te normaliseren. De hoop en verwachting waren dat we snel zouden komen tot een situatie waarin leerlingen weer op de min of meer gebruikelijke manier verder konden gaan met leren en ontwikkelen.

Maar al snel bleek dat dit in ieder geval gedeeltelijk ongegrond was. Het was de onderwijswereld niet gegeven om de routines weer op de gebruikelijke manier op te pakken. Integendeel. Er tekende zich een duidelijke toename af in schoolverzuim en -uitval. Samen met verschillende andere ontwikkelingen vroegen deze om scherpte en extra aandacht. Een trend die zich in schooljaar 2022-2023 heeft voortgezet.

Zoals gebruikelijk zetten we in dit jaarverslag cijfers over zulke ontwikkelingen op een rij. Dat doen we ook voor de uitvoering van de Leerplichtwet en de Doorstroompuntfunctie (voorheen RMC). Deze cijfers zijn inmiddels eveneens gedeeltelijk terug te vinden via het dashboard verzuim dat in Zuid-Holland Zuid is ontwikkeld en in gebruik is genomen. Ook dit dashboard belichten we op de pagina's hierachter.

Maar cijfers vertellen natuurlijk nooit het hele verhaal. Daarom lichten we ook andere opvallende ontwikkelingen graag nader toe. Onder meer aan de hand van interviews met ketenpartners. Bijvoorbeeld over achtergronden van verzuim, veroorzaakt door angst, ziekte, depressie en de mentale gezondheid en weerbaarheid van jongeren. Ontwikkelingen die stevige ondersteuning en zorg vaker noodzakelijk maken. Hierin werkt LVS al veel samen met andere partners in de keten om problemen integraal aan te pakken en hiermee de kans op succes flink te vergroten. Een samenwerking die we in de toekomst daarom verder uit willen bouwen.

Uit deze bijdragen van ketenpartners wordt duidelijk dat zulke problemen zich niet altijd eenvoudig laten oplossen. In veel gevallen zijn problemen te complex en te veelomvattend voor leerlingen en hun ouders om er op eigen kracht uit te komen. Dat geldt ook voor scholen en hulpverlenende organisaties. Alleen samen met ouders, jongeren en partners kunnen we voldoende grip krijgen op de toenemende problematiek en komen tot passende oplossingen. Een inspirerend voorbeeld hiervan is de aanpak met vaste schakels in Zwijndrecht die in dit jaarverslag wordt belicht. Hierbij leiden vroege signalering en inschakeling van de juiste disciplines tot successen in de preventieve fase.

De optelsom van ontwikkelingen die om extra aandacht vroegen, leidde tot een fors toegenomen werklast bij LVS. Met name voor de administratie en voor LVS-consulenten. Ook dit aspect komt aan de orde. Waarbij we de gemeenten dank willen zeggen voor het erkennen van de problemen en de bereidheid tijdelijke middelen beschikbaar te stellen.

Persoonlijk wil ik tot slot mijn dank overbrengen aan iedereen die zich het afgelopen schooljaar met hart en ziel heeft ingezet voor alle leerlingen in Zuid-Holland Zuid.

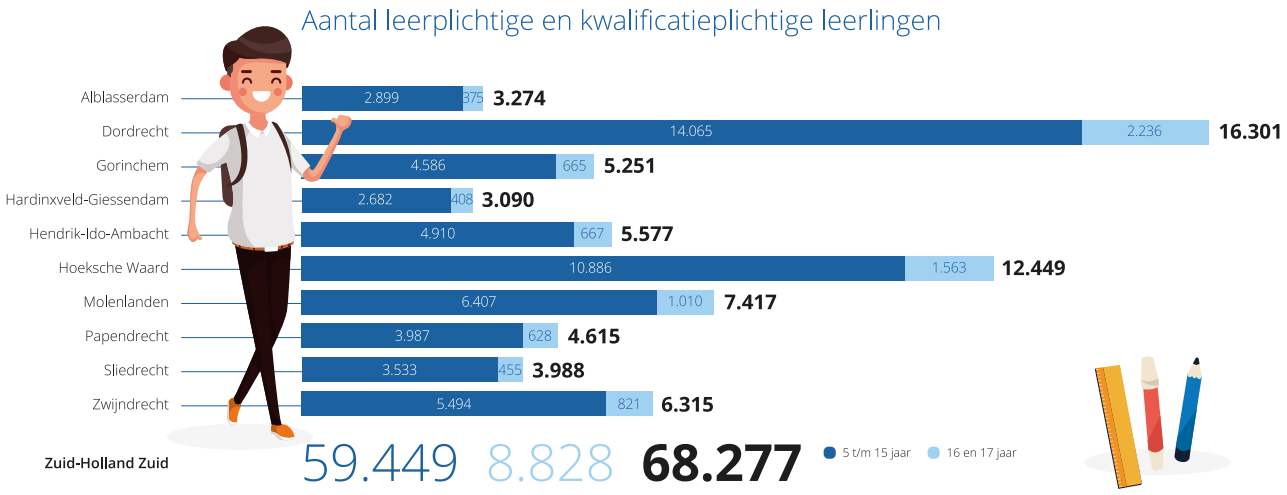
Steven van Die
Lid dagelijks bestuur Dienst Gezondheid & Jeugd, portefeuillehouder onderwijs

HOOFDSTUK 1

LVS en toezicht op de Leerplichtwet en Doorstroompunt (RMC) wetgeving

LVS houdt toezicht op naleving van de Leerplichtwet. We beschermen het recht op onderwijs voor alle kinderen in de regio Zuid-Holland Zuid. Daarmee zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. Deze kwalificatie is het minimale onderwijsniveau dat nodig is om kans te maken op duurzaam geschoold werk in Nederland, zoals een diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger.

LVS werkt hierbij intensief samen met ouders, leerlingen en partnerorganisaties op het gebied van zorg, veiligheid, onderwijs en arbeid. Gezamenlijk vormen we een vangnet dat schoolverzuim en uitval zoveel mogelijk voorkomt. Wanneer dit niet lukt, ondersteunt en begeleidt LVS verzuimers en voortijdig schoolverlaters terug naar school, naar een andere onderwijsplek, naar een baan, naar de juiste zorg of naar de meest passende plek in de samenleving.

Definitie leerplichtig: *De Leerplichtwet geldt voor kinderen vanaf hun 5e tot hun 18e levensjaar. De leerplicht begint op de eerste schooldag van de maand volgend op die waarin een kind de leeftijd van 5 jaar bereikt. De volledige leerplicht eindigt aan het einde van het schooljaar waarin de jongere de leeftijd van 16 jaar bereikt.*
Definitie kwalificatieplichtig: *Jongeren tussen de 16 en de 18 jaar die geen startkwalificatie hebben, zijn kwalificatieplichtig. Een startkwalificatie is een MBO-2, Havo- of VWO-diploma.*

LVS en de wet

LVS voert de Leerplichtwet en de bijbehorende Doorstroompuntfunctie Voortijdig Schoolverlaten (Voormalig RMC) uit voor 10 gemeenten in de regio ZHZ.

Daarbij richten we ons op kinderen vanaf 5 jaar die naar school gaan. Vanaf de eerste dag van de maand na hun vijfde verjaardag hebben kinderen de plicht om naar school te gaan. Deze plicht duurt tot de dag dat ze een startkwalificatie hebben behaald, of tot de dag waarop ze 18 jaar worden. Vanaf dit moment tot de leeftijd van 23 jaar richt LVS zich op ondersteuning bij het behalen van een startkwalificatie.

Volgens de bepalingen van de Leerplichtwet houdt LVS een leerplichtadministratie bij met basisgegevens over alle leer- en kwalificatieplichtigen die wonen in de tien gemeenten. Scholen geven hiervoor op grond van de Leerplichtwet in- en uitschrijvingen en aan- en afwezigheid van leerlingen door aan het Register Onderwijsdeelnemers (ROD) van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze gegevens verstrekt DUO vervolgens aan LVS. Op deze manier weten we of kinderen en jongeren die in de regio ZHZ wonen zijn ingeschreven bij een school, of ze verzuimen en of ze een startkwalificatie hebben behaald.

Bescherming van leerrecht en ontwikkeling

LVS zet zich in voor het recht van kinderen op onderwijs en ontwikkeling. Want ieder kind verdient de kans om zich naar eigen vermogen voor te bereiden op een maatschappelijk onafhankelijke positie. Jongeren die met plezier naar school gaan en diploma's halen, vergroten hun kansen om deze positie te bereiken.

Een belangrijke voorwaarde om zich te ontwikkelen en te leren is dat jongeren zich comfortabel voelen en 'lekker in hun vel zitten'. Steeds vaker blijkt echter dat problemen op het gebied van mentale gezondheid een negatieve invloed hebben op hun ontwikkeling. (Zie hiervoor ook de artikelen elders in dit jaarverslag.)

Hier ligt een opgave om bij zaken als schoolverzuim, schooluitval en andere problematiek signalen vroegtijdig op te vangen en in actie om te zetten. Als LVS zijn we hierbij een belangrijke schakel, vooral als het gaat om ontwikkelingskansen voor jongeren, preventie, vroege signalering van problematiek en dergelijke. Daarom blijven we in gesprekken met onze partners, zoals scholen en hulpverlenende organisaties, het belang benadrukken van tijdige melding van en aandacht voor signalen.

Vaste schakels zorgen in Zwijndrecht voor snelle passende ondersteuning

‘Als er vandaag iets gebeurt, hebben we bij wijze van spreken morgen al een oplossing’

Snel de juiste hulp inzetten om leerlingen verder te helpen. Zodat zij gezond en veilig naar school kunnen en zich kunnen ontwikkelen. Dat is de kern van de aanpak van de vaste schakels in Zwijndrecht. Jacco Broekhuizen, voortgezet onderwijs zorgcoördinator van Praktijkschool De Sprong, en jeugdprofessional Erna van der Giessen van Vivera Sociaal Wijkteam Zwijndrecht lichten toe hoe het precies werkt en wat de winst is.

‘In het praktijkonderwijs waarin ik werkzaam ben, hebben leerlingen regelmatig extra ondersteuning nodig’, vertelt Jacco. ‘Het is niet handig als je steeds moet uitzoeken bij wie je moet zijn voor de juiste hulp. Zo kwam ik op het idee om te bekijken of we het konden omdraaien: met vaste medewerkers van de benodigde disciplines die regelmatig bij elkaar komen en altijd snel kunnen schakelen.’

Schil aan partners

Dat is gelukt. ‘Daarmee stond Jacco aan de wieg van deze aanpak’, vult Erna aan. In de praktijk kreeg dit verder vorm met een ondersteuningsteam, waarin vaste schakels van de scholen, Vivera Sociaal Wijkteam, het Samenwerkingsverband, Jong JGZ, LVS en schoolmaatschappelijk werk vertegenwoordigd zijn. Daar omheen is een flexibele schil van partners beschikbaar. Zoals pedagogisch medewerkers, jeugd- en jongerenprofessionals, orthopedagogen, jeugdartsen en -verpleegkundigen. Jacco: ‘Zij schuiven aan wanneer het nodig is.’

Flexibel

‘De vaste schakels vormen eigenlijk de puzzelstukjes waarmee we de hele puzzel voor de juiste ondersteuning kunnen leggen‘, vervolgen de twee. ‘De voornaamste winst is dat de lijnen heel kort zijn. De schakels weten precies wie wat doet en wie in een samenhangende aanpak welke ondersteuning kan bieden. Dat loopt uiteen van extra aandacht van leerkrachten en mentoren en ondersteuning door schoolmaatschappelijk werk tot trainingen en therapieën. Vertragende factoren weten we grotendeels te vermijden. Zoals wachtlijsten, waardoor soms al een half jaar of meer verstreken is, voordat er aan oplossingen gewerkt kan worden. Met de flexibiliteit en servicegerichtheid van de vaste schakels krijgen leerlingen juist snel de juiste hulp. Daarmee voorkomen we zoveel mogelijk dat ze gaan verzuimen of uitvallen. Als er vandaag iets gebeurt hebben we bij wijze van spreken morgen al een oplossing.’

Samen

Omdat problemen regelmatig met de situatie thuis te maken hebben, worden ook de gezinsleden bij de aanpak betrokken. Ook voor hen is een samenhangende aanpak prettig, zo bevestigde een klein onderzoek. ‘Leerlingen en ouders ervaren school als een veilige, vertrouwde plek’, zien Erna en Jacco. ‘Ook de vaste schakels geven de ondersteuning letterlijk een gezicht. Leerlingen en ouders weten dat we meedenken en -helpen en het beste met ze voor hebben. Daardoor is de bereidheid om samen aan oplossingen te werken meestal groot. Gelukkig maar, want als gezin, als school, maar ook als hulpverlener krijg je het meestal niet alleen voor elkaar. We moeten het echt samen doen.’

Plannen voor de toekomst zijn er ook. Nadat de aanpak startte op het voortgezet onderwijs in Zwijndrecht, volgde vorig jaar een pilot met vier basisscholen. De bedoeling is dat dit verder wordt uitgebreid, waarbij ook kinderopvanglocaties aansluiten. Daarnaast worden niet alleen jeugdhulporganisaties maar wellicht ook verenigingen bij de aanpak betrokken. Ook Erna en Jacco zien nog wel verbetermogelijkheden: ‘Enkele scholen bieden bijvoorbeeld al gelegenheid om de weerbaarheids- en sociale vaardigheidstraining Rots & water te volgen. Dat is een mooie basis waarop verder gebouwd kan worden en die andere scholen misschien ook kunnen gaan aanbieden.’

‘Vaste schakels tekenen voor een succesvolle en waardevolle aanpak’

Een mooi, logisch en ook nog eens effectief vervolg in de verschuiving van het accent naar een preventieve aanpak van verzuim. Dat is wat Osman Karabag ziet als hij kijkt naar de vaste schakels, waar hij als consulent van LVS bij betrokken is.

‘Centraal in de aanpak van de vaste schakels staat wat er concreet speelt’, ziet Osman. ‘Op basis daarvan bekijken de betrokken organisaties met hun gezamenlijke expertise hoe ze leerlingen en ouders daarbij kunnen helpen. Om vervolgens de juiste weg te bewandelen en verzuim zoveel mogelijk te voorkomen of terug te dringen.’
‘Het is mooi om te zien’, onderstreept hij een ander bijkomend voordeel, ‘dat de vaste schakels weliswaar van verschillende organisaties zijn, maar dat leerlingen en ouders gaandeweg merken dat ook de schakels verbonden zijn aan school. En dat ze er niet zijn om het hen lastig te maken, maar dat ze er juist alles aan doen om te helpen. Dat we elkaar op deze manier zo direct weten te vinden en met elkaar heel snel tot een integrale aanpak komen, zie ik dan ook als een hele succesvolle en waardevolle aanpak.’

Adviseur publieke gezondheid GGD Carina Weerdenburg over mentale gezondheid

Stressklachten en problemen met slapen onder leerlingen zijn toegenomen

Cijfers van de GGD laten zien dat de mentale gezondheid van leerlingen niet alleen landelijk, maar ook in onze regio aandacht vraagt. Vooral stressklachten en problemen met slapen zijn de afgelopen jaren flink toegenomen. Adviseur publieke gezondheid van de GGD Carina Weerdenburg belicht de ontwikkelingen, maar ook initiatieven om deze trend om te buigen.

De GGD heeft de wettelijke taak om elke vier jaar de gezondheid van de inwoners van Zuid-Holland Zuid te onderzoeken. LVS en partners in het onderwijs maken gebruik van de resultaten die betrekking hebben op leerlingen van het basis- en voortgezet onderwijs. Alle uitkomsten van de gezondheidsmonitor zijn te raadplegen via www.hoegezondiszhz.nl. De voornaamste punten licht Carina er op verzoek op deze plek uit.

Psychische klachten

'Opvallend is in de eerste plaats de ongekende stijging van mentale problemen bij jongeren', stelt ze. Er is een verdubbeling in psychische klachten zichtbaar van 25% onder 13 tot en met 15-jarigen naar 54% onder de jongvolwassenen van 16 tot 25 jaar. Wat ook opvallend is, is dat meisjes vaker dan jongens mentale problemen hebben, denk aan meer stress en meer psychische klachten.
De jongeren zelf noemen vooral stressklachten en problemen met slapen als oorzaak. Bij slaapproblemen spelen factoren als voeding, energydrank, koffie, tabak en alcohol een rol. De effecten van de problemen zijn op school onder meer terug te zien in spijbelen.

Ontplooiing

'Daarnaast zien we dat we de invloed van de coronamaatregelen nog steeds niet kunnen uitvlakken', vervolgt Carina. 'Kinderen en jongeren hebben mensen verloren, maar ook activiteiten gemist die te maken hebben met samenzijn en sociale en emotionele ontplooiing. Velen van hen hebben dat nog niet verwerkt en lijden eronder, waardoor het lastig is om de draad van hun leven weer op te pakken. Ook dit is terug te zien in cijfers over spijbelen. Bij 13 tot 15 jarigen steeg het verzuimpercentage tijdens de coronamaatregelen bijvoorbeeld van 9 naar 13%.'

Symposium

Om eraan bij te dragen zulke trends om te buigen, besteedde de GGD in oktober tijdens een symposium in Papendrecht aandacht aan verbetering van de mentale gezondheid van jongeren van 12 tot 27 jaar. Onder de tweehonderd deelnemers waren voornamelijk beleidsfunctionarissen uit het onderwijs, zorg en welzijn en van gemeenten, zoals jongerenwerkers, zorgcoördinatoren en leerlingbegeleiders.

Impact

Carina: 'Het is vooral belangrijk het bewustzijn te vergroten over het feit dat we vooral door samenwerking impact realiseren om een mentaal gezonde samenleving vorm te geven. Hierover zijn we als GGD doorlopend met onze partners in gesprek. Daarnaast verzorgen we voor scholen bijvoorbeeld de training Youth Mental Health First Aid, zeg maar eerste hulp voor psychische klachten. Hiermee geven we tools om een veilige omgeving voor leerlingen te creëren, waarin ze hun ervaringen en gevoel durven te delen. Met de training vergroten we de kennis bij schoolteams en docenten op scholen over psychische aandoeningen bij jongeren en het herkennen van signalen van mentale klachten. Met deze kennis en vaardigheden kun je echt het verschil maken voor mensen die het psychisch moeilijk hebben.'

Esther Hubbard van LVS en Martin Ras van het Johan de Witt-gymnasium

Mentale problemen trekken wissel op leerlingen maar ook op de kerntaken van scholen

Het landelijke beeld dat de mentale gezondheid van leerlingen onder druk staat, is ook terug te zien in Dordrecht. ‘Scholen en leraren zetten zich met hart en ziel in voor hun leerlingen. Maar er wordt zoveel van ze gevraagd dat hun kerntaak langzamerhand overschaduwd raakt’, stellen afdelingsleider van klas 5 en 6 en docent Engels Martin Ras van het Johan de Witt-gymnasium in Dordrecht en contactpersoon en consulent van LVS Esther Hubbard. Zij delen hun praktijkervaringen.

‘We zien de complexiteit en hoeveelheid problemen bij leerlingen toenemen’, aldus Martin. ‘Ze hebben meer moeite met concentreren, plannen en organiseren. Ze missen energie en moeten echt bijslapen. Sommige leerlingen besluiten daardoor hun school- of examenjaar over een periode van twee jaar te verspreiden.’

Hoogbegaafdheid

‘Als school hebben we verschillende mogelijkheden om bij zulke problematiek, maar bijvoorbeeld ook bij hoogbegaafdheid, perfectionisme, autisme of angststoornissen te helpen. Van extra aandacht van de mentor en ons begeleidingsteam tot inschakeling van schoolmaatschappelijk werk en andere deskundige ondersteuning. Maar dat is niet altijd toereikend. Wanneer bijvoorbeeld psychologische hulp nodig is, lopen we door wachtlijsten nogal eens tegen grenzen aan. Dat kost niet alleen de maatschappij veel geld, het is vooral triest en ook nog eens schadelijk voor leerlingen.’

Wal en schip

Esther herkent het beeld: ‘Als de juiste hulp niet snel beschikbaar is, kunnen leerlingen tussen wal en schip raken. Als er ook sprake is van verzuim, wordt het naarmate het langer duurt steeds moeilijker om naar school terug te keren. Op het Johan de Witt-gymnasium spelen over het algemeen niet heel veel bijzonderheden en is er relatief weinig verzuim. Maar ook hier worden we bij een toenemend aantal complexe casussen met mentale problemen betrokken om mee te denken over oplossingen.’

Gossip

Als het gaat over mogelijke oorzaken van de toename van mentale problemen, bieden naast hun eigen praktijkervaringen onderzoeksresultaten uit Engeland en Amerika aanknopingspunten. Hierin worden smartphones, sociale media en roddels op gossip accounts gelinkt aan depressieve en suïcidale gevoelens. ‘Oudere generaties hebben wel eens het idee dat het wel meevalt. Dat jongeren even door

moeten bijten', vervolgen Esther en Martin. 'Maar wij benijden de huidige generatie leerlingen echt niet. Tijdens de coronamaatregelen werden patronen van rust, reinheid en regelmaat, vertrouwdheid en veiligheid enorm verstoord. Dat kunnen kinderen en jongeren niet zomaar even op eigen kracht herstellen. Klimaatveranderingen, oorlog in Oekraïne, verschuivingen in de wereldpolitiek krijgen veel aandacht. De maatschappij zorgt voor druk om het beste uit jezelf te halen. Social media bombarderen leerlingen met prikkels. Steeds opnieuw je concentratie proberen op te pakken draagt bij aan mentale vermoeidheid. Op een gegeven moment lukt het je niet meer. Bij elkaar opgeteld doet dat iets met kinderen en hun zelfbeeld.'

Mediawijsheid

Toch zien Esther en Martin mogelijkheden voor verbeteringen. Bijvoorbeeld door op school aandacht te besteden aan onderwerpen als mediawijsheid, leren omgaan met social media en door mobiele telefoons vaker buiten de klas te houden. Maar zeker ook door korte lijnen en snelle ondersteuning van onder meer jeugdzorg, orthopedagogie en psychologie. 'Want', zo benadrukken ze nog eens, 'leraren en scholen zijn betrokken en zetten zich volledig in. Maar dat hun kerntaak om onderwijs te verzorgen overschaduwd raakt, daar is niemand bij gebaat.'

HOOFDSTUK 2

LEERPLICHT/LEERRECHT

LVS helpt kinderen, jongeren en hun ouders als naar school gaan even niet lukt ....

LVS kan adviseren en ondersteunen bij schoolverzuim en -uitval. Daarbij stellen we problemen van leerlingen en passende oplossingen centraal en kiezen we voor een integrale aanpak. Ouders, jongeren en professionals kunnen voor informatie en advies over leerrecht, extra verlof, vrijstellingen, schoolverzuim en kwalificatieplicht bij LVS terecht.

Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS)

Aanhoudend schoolverzuim kan een serieuze bedreiging zijn voor de ontwikkeling van kinderen. Juist daarom is door samenwerking van de ketenpartners Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, Halt en Ingrado een gezamenlijke visie ontwikkeld op de aanpak van schoolverzuim. In deze visie staat niet de strafrechtelijke kant centraal, maar wordt het accent stevig gelegd op preventie en vrijwillige (jeugd)hulp.

De aanpak is vastgelegd in de Methodische Aanpak Schoolverzuim. LVS werkt uiteraard ook volgens deze methodiek. Uitgangspunt is een aanpak die licht is waar mogelijk en zwaarder waar nodig. Het doel is altijd hetzelfde: leerlingen die geheel of gedeeltelijk terugkeren naar school. Volgens een duidelijk stappenplan, via één van de vier routes: vrijwillige jeugdhulp, Halt-straf, dwang in civielrechtelijk of dwang in strafrechtelijk kader.

Dashboard geeft overzichtelijke en actuele informatie over verzuim

Op elk moment actuele cijfers raadplegen over verzuim en ontwikkelingen die daar mee samenhangen. Het was een wens die leefde bij LVS en partners in het onderwijs. Na de nodige creatieve werkzaamheden is die wens inmiddels gerealiseerd. Het Dashboard verzuim zorgt er nu voor dat bestuurders, scholen, samenwerkingsverbanden en medewerkers van onderwijsorganisaties altijd snel over adequate informatie kunnen beschikken.

De aanleiding lag zo'n drie jaar geleden in de opgave Gezond en Veilig opgroeien uit het meerjarenplan. Ook de Doe-agenda met activiteiten om thuiszitters weer naar school te bewegen speelde een rol, vertelt Erwin Keuskamp, die betrokken was bij de ontwikkeling van het Dashboard.

Signalen

Erwin: 'Uitgangspunt was om gemeenten, samenwerkingsverbanden en schoolbesturen hele concrete informatie te bieden, waarmee ze signalen van verzuim zo vroeg mogelijk ontvangen en daar gericht op kunnen sturen. De vraag aan ons als LVS was daarom welke informatiebronnen beschikbaar waren en of we die konden ontsluiten. Dat vraagt nogal wat expertise en capaciteit. Die waren er op dat moment niet. Maar met extra investeringen kwamen naast de benodigde mensen ook de kennis en middelen beschikbaar die we nodig hadden. Daarmee was het nog steeds een hele klus, maar gezamenlijk maakten we de vertaling van wensen naar de praktijk en kon het Dashboard in gebruik worden genomen en vervolgens verder worden verbeterd.'

Het Dashboard geeft met overzichtelijke visuals onder meer informatie over verzuim, thuiszitters, processen-verbaal, voortijdig schoolverlaten, verwijzingen naar HALT en uitstroom via de MatchMakers. Erwin: 'Met die informatie kun je trends waarnemen en vergelijkingen maken met eerdere jaren. In plaats van gissen op basis van een gevoel, geven harde cijfers nu meer inzicht en grip op de realiteit en daarmee mogelijkheden om sneller bij te sturen.'

Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtige leerling die is ingeschreven op een school zonder geldige reden niet op school aanwezig is. Dit kan worden onderverdeeld in:

- Ongeoorloofd verzuim 16 uur in 4 weken (waaronder spijbelen). De school is verplicht om dit verzuim te melden
- Ongeoorloofd overig verzuim.
  - Minder dan 16 uur in 4 weken, als er bijvoorbeeld sprake is van achterliggende problematiek of recidive
  - Veelvuldig te laat komen
- Luxe verzuim, bijvoorbeeld als ouders hun kinderen buiten de schoolvakanties om meenemen op vakantie.

Bij alle verzuimmeldingen stelt de consulent LVS volgens de MAS methodiek een onderzoek in. In de eerste fase wordt de vorm van verzuim onderzocht. Ook gaat de consulent na welke informatie de school al heeft over de betrokken leerling en eventueel het gezin. Op basis daarvan kunnen verschillende vervolgstappen worden gezet. Zoals een gesprek met ouders en (vanaf 12 jaar) de leerling zelf. Als al hulpverlening bij de leerling is betrokken, wordt ook deze benaderd om gezamenlijk de oorzaak van het verzuim te achterhalen. Leerling, ouders, school en andere partners zoeken vervolgens gezamenlijk een oplossing om het verzuim te stoppen.

(Vrijwillige) jeugdhulp

Wanneer leerlingen te maken hebben met persoonlijke problemen of problemen in de gezinssituatie kan de consulent hulpverlening of begeleiding inschakelen.

Dwang in strafrechtelijk kader

Wanneer ouders niet voldoende doen om verzuim te stoppen, dan zijn zij wettelijk strafbaar. Dit geldt ook voor leerlingen van twaalf jaar en ouder. Een jongere kan bij herhaald (licht) verzuim worden verwezen naar Halt voor een leerstraf. Bij zwaarder verzuim kan proces-verbaal worden opgemaakt tegen ouders en de jongere (als deze 12 jaar of ouder is). Het Openbaar Ministerie en de rechtbank kunnen onder meer geldboetes, begeleiding van de jeugdreclassering of een taakstraf opleggen. Ook is het in sommige gevallen (bij 16- en 17-jarigen) mogelijk dat na melding van LVS door de Sociale Verzekeringsbank de kinderbijslag wordt stopgezet.

Dwang in civiel kader

Wanneer er zorgen zijn over de situatie waarin leerlingen opgroeien of bij een ernstige ontwikkelingsbedreiging kan een melding worden gedaan bij de beschermingstafel jeugd. Hier kan onder meer worden besloten civiel onderzoek te laten uitvoeren door de Raad voor de Kinderbescherming.

In het schooljaar 2022-2023 ontving LVS relatief veel meldingen van verzuim: ten opzichte van het schooljaar 2021-2022 een stijging van ruim 30%.
Naast de genoemde vormen hebben deze meldingen betrekking op onder meer verzuim van minder dan 16 uur in 4 weken, verzuim met een zorgelijke achtergrond en luxe verzuim (waarbij bijvoorbeeld de vakantie ongeoorloofd wordt verlengd). Het ‘overig verzuim kent een stijging van 52% ten opzichte van het vorige schooljaar.

Normaal gesproken gaan we bij alle verzuimzaken in gesprek met ouders en leerling. Dit schooljaar maakte de omvang van het aantal meldingen deze aanpak onmogelijk. Eind 2022 is in gevallen waarbij sprake was van beginnend verzuim zonder bijkomende problematiek gekozen voor schriftelijke afhandeling. Vanaf juni 2023, nadat tijdelijke uitbreiding van de capaciteit mogelijk bleek, is deze schriftelijke afhandeling weer gestopt. In alle verzuimzaken werd weer het gesprek met ouders en jongere (vanaf 12 jaar) aangegaan.

Bij de aanpak van verzuim staan het bevorderen van aanwezigheid en de daarbij behorende registratie centraal. Hierbij maken we gebruik van de handreiking van Ingrado, waarbij aanwezigheidsbeleid onder meer wordt bevorderd door overeenstemming tussen de betrokkenen.

Marike Godvliet, teamleider LVS

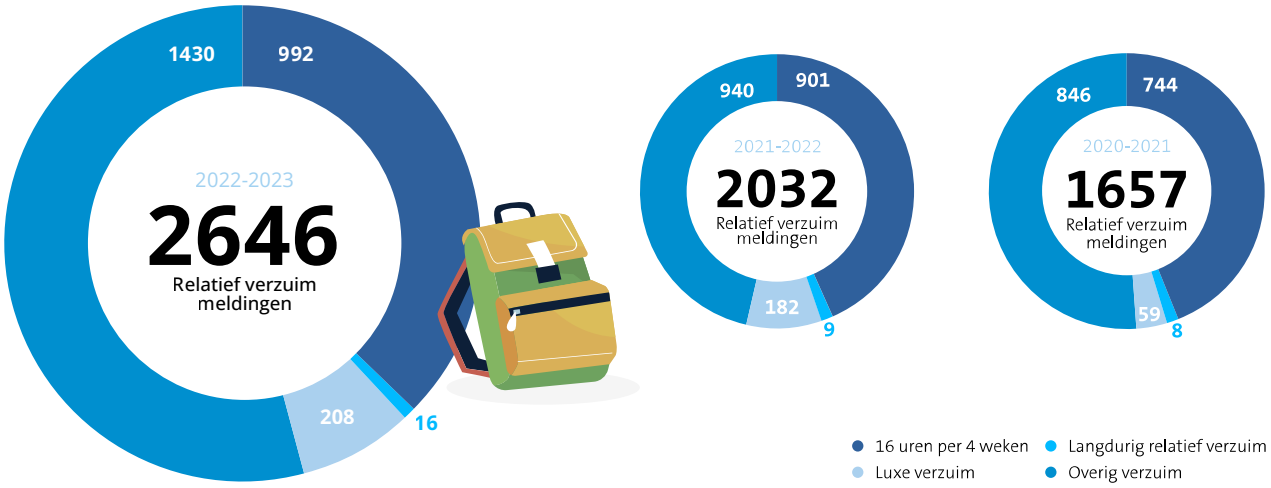
‘Extra capaciteit stelt ons in staat om weer te doen wat noodzakelijk is’

‘Vooral de afgelopen twee jaar zagen we bij de start van het schooljaar al snel een sterke toename van het aantal meldingen van verzuim’, vertelt teamleider LVS Marike Godvliet. Die meldingen legden een steeds groter beslag op met name de administratieve medewerkers en LVS-consulenten. Om leerlingen niet de dupe te laten worden, kozen de tien gemeenten die de regio Zuid-Holland Zuid vormen voor uitbreiding van de capaciteit.

Kwaliteit

‘Normaal gesproken gaan we al bij licht verzuim in gesprek met leerlingen en ouders om te kijken wat er aan de hand is, hulp te bieden en verder verzuim zoveel mogelijk te voorkomen. Maar in december 2022 hebben we alle scholen schriftelijk laten weten dat we het anders moesten doen. Bij licht verzuim waar geen grote zorgen spelen, hebben we de gesprekken vervangen door een brief aan leerlingen en ouders. Dat betekent dat we de ontwikkelingen minder intensief kunnen volgen en minder kunnen betekenen aan de ‘voorkant’ van verzuim.’

Mede omdat de samenwerkingsverbanden en andere partners juist die aanpak aan de voorkant van belang vinden, besloten de gemeenten extra budget beschikbaar te stellen. Marike: ‘Met de 4,6 extra fte die hiermee mogelijk is gemaakt, konden de nieuwe medewerkers al snel starten.
Zeker gezien de huidige arbeidsmarkt waren we hier erg blij mee. Daarmee kregen we weer lucht. Zo konden we de gesprekken met ouders en leerlingen weer voeren, sneller hulp bieden, eenduidig werken en samen met onze partners bijdragen aan maatwerk en de kwaliteit die van ons verwacht mag worden.’

Volgens de bepalingen van de Leerplichtwet houdt LVS een leerplichtadministratie bij met basisgegevens over alle leer- en kwalificatieplichtigen die wonen in de tien gemeenten. Voor de verplichte leerplichttelling worden alleen de verzuimmeldingen 16 uur in 4 weken en luxe verzuim geteld. Omdat overig verzuim qua hoeveelheid enorm is toegenomen qua aantal wordt ook daaraan in dit jaarverslag aandacht besteed.

Bij dit jaarverslag zijn de cijfers van de 10 afzonderlijke gemeenten bijgevoegd.

Het leerlingaantal in het schooljaar 2022-2023 is met 432 gestegen tot 68277. Een stijging van 0,6% ten opzichte van het schooljaar ervoor. De meldingen van relatief verzuim laten zien dat scholen veel meer meldingen deden dan vorig schooljaar (+30%). Dat geldt voor alle vormen van verzuim en voor alle onderwijssoorten. Opvallend is ook de toename van het overig verzuim (+52%). Ook hierbij zien we stijging in alle onderwijssoorten.
Een zorgelijke ontwikkeling van verzuim heeft te maken met de mentale gezondheid van kinderen en jongeren. Angsten en depressies lijken steeds vaker voor te komen.

Ook zien we een toename van 'wetteloosheid'. Dit uit zich onder meer in de stijging van de meldingen luxe verzuim (+14%). Waar ouders voorheen bijvoorbeeld een dag voor de vakantie hun kind lieten verzuimen, zien we dat dit nu meerdere dagen gebeurt, soms oplopend tot een week. Ook gaan gezinnen tussen vakantieweken door op vakantie, met bijbehorend verzuim.

Absoluut verzuim

Absoluut verzuim betekent dat jongeren niet zijn ingeschreven op een school. Het kan gaan om jongeren die in de regio zijn komen wonen (waaronder nieuwkomers, vluchtelingen etc.) maar bijvoorbeeld ook om verhuisgevallen binnen de regio.

In sommige gevallen blijkt het om foutieve administratie op school te gaan of zijn jongeren toch wel op een school aangemeld. Is dat niet het geval dan informeert en adviseert de consulent LVS de ouders bij het zoeken naar en nieuwe school. Daarbij kan hulp ingeschakeld worden van partnerorganisaties, zoals het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs. In bijna alle gevallen van absoluut verzuim is er een schoolinschrijving of volgt er een schoolinschrijving. In enkele gevallen weigeren ouders/verzorgers hun kind in te schrijven. In die gevallen kan LVS handhavend optreden.

ONDERWIJS VOOR LEERLINGEN UIT OEKRAÏNE

‘Vooral sinds het voorjaar hebben we goede stappen kunnen zetten’

De oorlog met Rusland zorgde ervoor dat veel kinderen uit Oekraïne naar Nederland kwamen. LVS is één van de organisaties die er aan bijdraagt dat zij onderwijs kunnen volgen. Teamleider Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten Marike Godvliet vertelt hoe dit gaat.

‘Het was wel even een zoektocht’, aldus Marike. ‘Op het moment dat gezinnen bij gemeenten werden geregistreerd als inwoners, kwamen de kinderen bij ons in beeld. In de zomer van 2022 waren dit er in onze regio zo’n 400. Direct na de zomer hebben we voor hen een plan opgesteld.’

Nieuwe taal

‘Toen ouders merkten dat hun verblijf langer ging duren, schreven ze over het algemeen de kinderen in die naar de basisschool konden. Eén Dordtse basisschool richtte aparte klassen in, verder zijn al deze kinderen redelijk gemakkelijk geïntegreerd in gewone klassen. Het oppikken van een nieuwe taal gaat op deze leeftijd gelukkig ook snel.’

Voordelen

Voor de middelbare scholieren onder de Oekraïense vluchtelingen werden de internationale schakelklassen in Gorinchem en Dordrecht verantwoordelijk. Het kostte behoorlijk veel tijd om contact te leggen met de ongeveer 75 Oekraïense kinderen op de verzuimlijst van LVS. Marike: ‘Als dat lukte, legden we de leerplichtwet uit en bespraken we de mogelijkheden en de voordelen

voor de kinderen. De mensen uit Oekraïne denken er niet altijd aan dat het misschien nog een tijd kan duren en dat in Nederland integreren – ook in het schoolsysteem – dus noodzakelijk is. Mooi om te zien is wel dat redelijk veel Oekraïense tieners vanuit Nederland contact onderhouden met hun oude school en online lessen volgen. Dat hebben we nog niet eerder gezien bij kinderen die vanwege oorlog hun land ontvlucht waren.'

Echte stappen

Wanneer bij leerlingen uit Oekraïne verzuim ontstaat door bijvoorbeeld trauma's brengt LVS hen in contact met hulpverlening. Onder meer via Stichting Jeugdteams, de wijkteams, de jeugdgezondheidszorg en schoolmaatschappelijk werk. 'Al met al hebben we sinds dit voorjaar goede stappen kunnen zetten', besluit Marike. 'We hebben nu ook één vaste consulent voor het verzuim onder nieuwkomers. Daarnaast blijven we ons als LVS overal presenteren, zodat het Nederlandse beleid, de mogelijkheden en hulpkanalen bij zoveel mogelijk Oekraïners in Nederland bekend zijn.'

[Een uitgebreide versie van dit artikel is te vinden op: https://online.samenvoorgezondmagazine.nl/zomer2023/oekraiense-kinderen]

2022-2023

510 behandelde zaken

111 zaken waar vervolgonderzoek noodzakelijk was

2021-2022

256 behandelde zaken

46 zaken waar vervolgonderzoek noodzakelijk was

2020-2021

256 behandelde zaken

53 zaken waar vervolgonderzoek noodzakelijk was

We zien een enorme toename van het absoluut verzuim. Bijna een verdubbeling; naar 510 zaken. Bij 111 zaken bleek vervolgonderzoek door de LVS consulent nodig. De toename wordt onder meer veroorzaakt door 'nieuwkomers' en vluchtelingen uit Oekraïne. Vaak zien we dat voor deze groepen niet direct passend onderwijs mogelijk is. Samen met partners, zoals samenwerkingsverbanden en scholen, wordt in veel gevallen toch op relatief korte termijn een passende onderwijsplek gevonden

Vrijstellingen (en vervangende leerplicht)

De Leerplichtwet kent enkele gronden voor vrijstelling van de verplichting tot schoolinschrijving, dit geldt wanneer:

- een leerling vanwege lichamelijke of psychische oorzaken niet geschikt is om op een school te worden toegelaten (artikel 5 onder a)
- ouders en leerling bezwaar hebben tegen de richting van het onderwijs (artikel 5 onder b)
- een leerling onderwijs volgt op een school buiten Nederland (artikel 5 onder c)
- een kwalificatieplichtige jongere op een andere manier voldoende onderwijs volgt (artikel 15)
- een leerling vanwege gewichtige omstandigheden verhinderd is de school te bezoeken (bijvoorbeeld bij overlijden van een naast familielid; artikel 11 onder g).

Daarnaast kent de Leerplichtwet (volgens artikel 3a en 3b) vervangende leerplicht voor jongeren vanaf 14 jaar die vanwege zeer bijzondere omstandigheden geen volledig dagonderwijs op een school volgen. Zij kunnen naast algemeen vormend en op een beroep gericht onderwijs praktijktijd krijgen naast en in samenhang met het onderwijs. Ook kunnen leerlingen in bijzondere situaties in het laatste jaar van de leerplicht toestemming krijgen onderwijs te volgens aan een mbo-instelling. Hiervoor moet een plan van aanpak worden opgesteld waarin onderwijs- en vormingsdoelen zijn opgenomen.

5 onder a

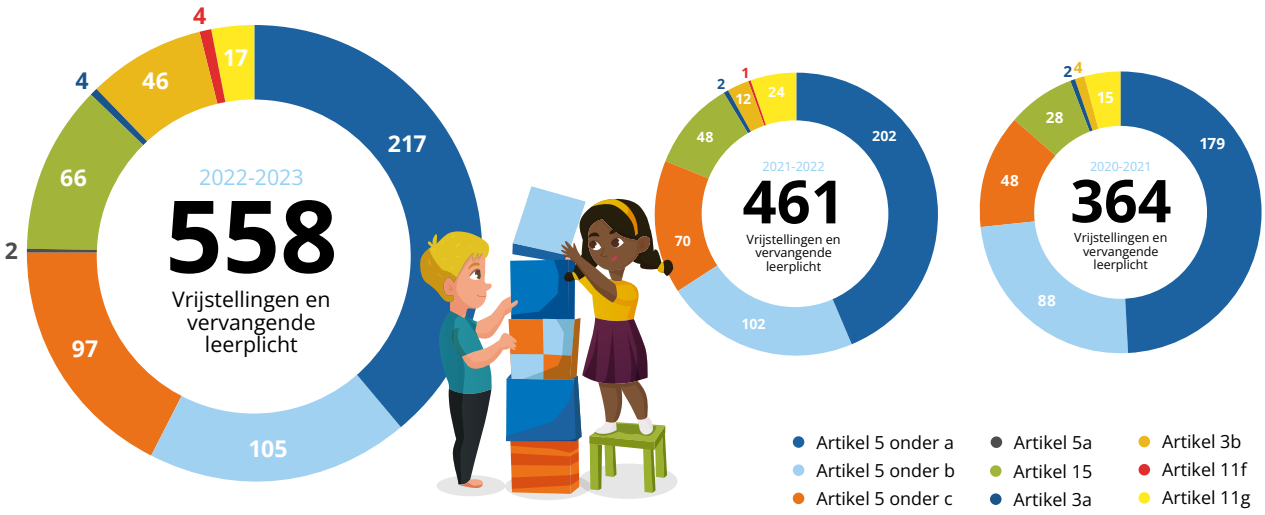
Vrijstellingen van inschrijving op lichamelijke en/ of psychische gronden

Ondanks alle inspanningen is een passende onderwijsplek soms moeilijk te vinden. Dan zijn samenwerkingsverbanden passend onderwijs en eventueel zorgpartners aan zet om in samenspraak met ouders en vanaf 12 jaar kinderen een onderwijsplek te vinden. LVS heeft in die gevallen vaak een functie als verbinder, regisseur en soms als bewaker van resultaat. Soms is onderwijs (tijdelijk) echt niet mogelijk. LVS kan dan na sociaal-medisch advies te hebben ingewonnen een vrijstelling verlenen voor de duur van een jaar.
In het jaarverslag van 2021-2022 werd vermeld dat in het schooljaar 2022-2023 gestart ging worden met een aangepaste werkwijze met betrekking tot deze vrijstelling. De grote lijn was dat door LVS (met toestemming van ouders) altijd het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs wordt ingeschakeld wanneer ouders een beroep op vrijstelling doen. Dit om in gezamenlijkheid te zoeken naar oplossingen die het beste aansluiten bij de situatie van het kind.
LVS is op 1 januari 2023 gestart met deze werkwijze. Dit heeft nog niet geleid tot afname van de toegekende vrijstellingen. Wel zijn op individueel niveau successen behaald. In die situaties bleek toch een vorm van passend onderwijs mogelijk, waardoor vrijstelling kon worden voorkomen. Ondanks het feit dat het wetsvoorstel dat deze werkwijze een verplichtend karakter zou geven, niet is aangenomen, willen de betrokken partners binnen ZHZ deze werkwijze voortzetten.

5 onder b

De praktische werkwijze bij artikel 5 onder b ziet er als volgt uit:

- Ouders die een beroep op deze vrijstelling doen kunnen op de website van LVS lezen waaraan dit beroep moet voldoen om in behandeling genomen te worden.
- Ouders die voor het eerst een beroep op vrijstelling doen worden na het toekennen van het beroep uitgenodigd voor een gesprek.
- In de leeftijd van 5 tot 18 jaar vindt er op uitnodiging 4 keer een contactmoment plaats met kind en ouder(s) door een professional van Jong JGZ (jeugdarts, jeugdverpleegkundige of assistente) over het welzijn en de ontwikkeling van het kind op alle levensgebieden. Deze gesprekken zijn op vrijwillige basis. Zo nodig kan advies gegeven worden in de richting van passende hulp en kan ondersteuning geboden worden bij die passende hulp.

5 onder a: *Het totale aantal behandelde vrijstellingen is gestegen naar 217 (+7,5%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 190 (+11,8%). Dit ondanks de extra inzet van de Samenwerkingsverbanden. De stijging lijkt vooral te zitten in de toegenomen mentale kwetsbaarheid van jongeren (depressies en angsten).*

5 onder b: *Het totale aantal behandelde vrijstellingen is licht gestegen naar 105 (+3%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 78 (+5,5%). Niet duidelijk is wat deze stijging veroorzaakt.*

5 onder c: *Het totale aantal behandelde vrijstellingen is gestegen naar 97 (+39%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 83 (+41%). Dit betekent dat meer kinderen onderwijs volgen in het buitenland. Onduidelijk is wat deze stijging veroorzaakt.*

15: *Het totale aantal behandelde vrijstellingen is gestegen naar 66 (+38%). Het aantal toegekende vrijstellingen is gestegen naar 49 (+26%). Het gaat hierbij om kwalificatieplichtige jongeren (16-17 jaar) die vanwege bijzondere omstandigheden op andere manieren onderwijs volgen. Deze jongeren werken bijvoorbeeld. Of worden intern opgeleid aan de hand van een plan van aanpak. De cijfers geven aan dat meer maatwerk wordt geleverd en dat dit makkelijker gaat dan voorheen, doordat de mogelijkheden op de arbeidsmarkt groter zijn.*

3b: *Het totale aantal behandelde zaken van vervangende leerplicht is flink gestegen naar 46 (+283%). Het aantal toegekende zaken van vervangende leerplicht is gestegen van 11 naar 36 (+227%). Het gaat hierbij om jongeren die vervroegd toegelaten worden tot het MBO omdat dit op dat moment passender is dan het VMBO.*

Thuiszitten

Onderwijs is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen en de beste garantie voor een kansrijke toekomst. Daarom willen we voorkomen dat leerlingen thuiszitten. De meeste leerlingen waarbij dit wel het geval is, hebben meerdere problemen tegelijk. Denk aan een lichamelijke handicap of psychiatrische problemen, zoals angsten, psychische problematiek, autisme of gedragsproblemen. Daarnaast hebben deze leerlingen vaak problemen thuis, zoals het ontbreken van structuur, armoede, schulden, gebroken gezinnen en vechtscheidingen en blijkt de overgang van de ene naar de andere 'schoolsoort' het risico op thuiszitten te vergroten.

Onder 'thuiszitter' verstaan we een leer- of kwalificatieplichtige leerling (5-18 jaar), die:

- al dan niet is ingeschreven op een school
- vier weken of langer niet naar school gaat
- geen vrijstelling volgens de Leerplichtwet heeft
- niet ziek is of
- wel ziek is, maar conform plan van aanpak in staat is om (gedeeltelijk) naar school te gaan.

Als LVS zijn we ons ervan bewust dat de bij ons bekende ongeoorloofde thuiszitters maar een klein deel vormen van alle jongeren die langdurig thuiszitten. Bij 'geoorloofde' thuiszitters gaat het om jongeren die bijvoorbeeld langdurig ziek zijn of wachten op een behandel- of onderwijsplek. Zij zijn vaak niet (voldoende) in beeld. Het komt ook voor dat de samenwerkingsverbanden niet weten om welke leerlingen het gaat. Binnen de regio zetten de samenwerkingsverbanden passend onderwijs op verschillende manieren al initiatieven in die effectief blijken te zijn om deze jongeren in beeld te brengen en te houden.

De inzet van LVS bij ongeoorloofde thuiszitters is hetzelfde als bij andere (kortere) vormen van schoolverzuim. LVS onderzoekt altijd de redenen van het verzuim. Daartoe behoort een gesprek met ouders en (vanaf 12 jaar) de leerling zelf. Op basis van het onderzoek wordt samen met ouders, leerling en samenwerkingspartners de beste oplossing bekeken om de leerling weer (deels) naar school te laten gaan. Samenwerking is ook hierbij van belang, omdat de problematiek vaak veelomvattend is. Zo nodig maakt LVS gebruik van haar handhavende mogelijkheden. Bij 'geoorloofd' thuiszitten heeft LVS een andere rol. Dit is dan meer een adviserende rol. Zowel voor ouders en jongere als voor de betrokken samenwerkingspartners.

De primaire taak om thuiszitten bij alle ketenpartners duidelijk onder de aandacht te houden, ligt bij de scholen. Zij kunnen vroegtijdig anticiperen op verzuim, contact opnemen met partners, gebruikmaken van hun expertise en gezamenlijk het protocol schoolziekteverzuim volgen. Belangrijk in dit proces is dat in alle gevallen onderwijs, en perspectief daarop, deel uitmaken van het hulpverleningstraject en onderwijs en zorg geen apart opererende trajecten zijn, maar integraal werken.

2020-2021
44 thuiszitters

2021-2022
46 thuiszitters

2022-2023
24 thuiszitters
Actueel (einde schooljaar 2022-2023)

50 aanvang schooljaar 2022-2023
51 nieuwe gevallen daarna
71 opgelost
6 18 jaar geworden of verhuisd

Aan het einde van het schooljaar 2022-2023 waren 24 jongeren geregistreerd als (ongeoorloofde) thuiszitter. Een jaar eerder waren dat er 44. Aan het begin van het schooljaar 2022-2023 waren er 50 thuiszitters. Gedurende het schooljaar kwamen er 51 thuiszitters bij en werden 71 zaken opgelost. 4 Jongeren werden 18 jaar, 2 jongeren verhuisden naar een andere regio. De daling is een positieve ontwikkeling, al geeft het geen beeld van het aantal 'geoorloofde' thuiszitters.

Preventie:
belangrijk om er vroeg bij te zijn

Een belangrijk deel van het werk van LVS is samen te brengen onder de noemer preventie: het is belangrijk om er vroegtijdig bij te zijn. Op die manier kunnen we toenemend schoolverzuim, schooluitval en zwaardere problematiek voorkomen.

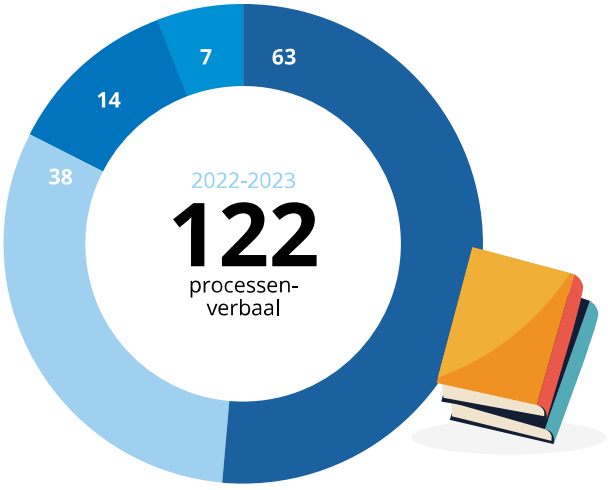
In een preventieve aanpak bundelen we uiteenlopende activiteiten. Van vroegsignalering tot specifiek advies voor brugklassers. Van advisering, voorlichting en vraagbaakfunctie voor leerlingen, ouders, leerkrachten, scholen, gemeenten en partnerorganisaties tot preventieve gesprekken bij dreigend verzuim en verzuimalertheid.

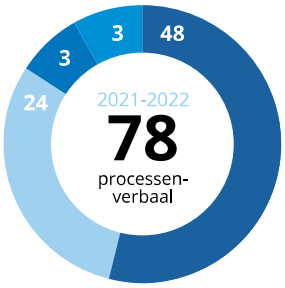
We brengen het belang van preventie in de samenwerking met onze partners voortdurend onder de aandacht. Wel realiseren we ons dat hierin nog nieuwe stappen gezet en betere resultaten behaald kunnen worden. Want preventie is in het belang van iedereen: van leerlingen en gezinnen, maar ook van hulpverlenende organisaties en de maatschappij.

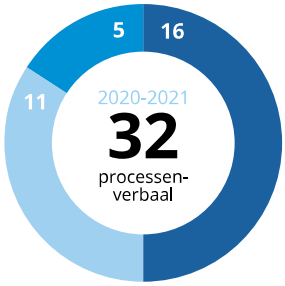
Handhaving

Bij de aanpak van ongeoorloofd schoolverzuim wordt volgens de lijn van de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) altijd gezocht naar oplossingen met ouders, leerling, school en andere partners om het verzuim (deels) te stoppen. We kunnen er echter niet altijd onderuit om sancties op te leggen. Bijvoorbeeld in de vorm van een verwijzing naar Halt voor een leer-/werkstraf of het opmaken van een proces-verbaal tegen leerlingen vanaf 12 jaar en hun ouders. Dat kan uiteindelijk leiden tot een voorwaardelijke of onvoorwaardelijke taakstraf of begeleiding van de jeugdreclassering tot maximaal twee jaar. Het Openbaar Ministerie en de rechter richten zich hierbij altijd op terugkeer naar school, straffen is namelijk geen doel op zich.

Als ouders bijvoorbeeld hun kinderen buiten de schoolvakanties om meenemen op vakantie, is sprake van luxe verzuim. Dat kan een boete opleveren voor de ouders.

BO en SBO
VO
(V)SO
Beroepsonderwijs

Processen-verbaal: Parallel aan de gestegen hoeveelheid meldingen van relatief verzuim loopt de hoeveelheid opgemaakte processen-verbaal. Dit is gestegen naar 122 (+53%). Een proces-verbaal is vaak een uiterst middel om beweging te forceren bij langdurig schoolverzuim.
Bij luxe verzuim kan worden opgemerkt dat de toename lijkt te worden veroorzaakt door een toegenomen 'wetteloosheid' bij ouders.

Dordrecht
Gorinchem
HIA
Hoeksche Waard
Molenlanden
Papendrecht
Sliedrecht
Zwijndrecht

Halt-verwijzingen: Parallel aan de stijging van het aantal meldingen. Het aantal Halt-verwijzingen in de regio is toegenomen tot 45 (+25%). De leer-werkstraf van Halt is een snelle interventie die strafvervolging voorkomt. Voor veel jongeren is dit voldoende om het verzuim te stoppen.

HOOFDSTUK 3

VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

Nieuwe naam voor de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie: Doorstroompunt

Sinds 1 mei 2023 heeft de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC) een nieuwe naam, namelijk Doorstroompunt. De oude naam zorgde voor onduidelijkheid bij jongeren en collega's in het sociaal domein. De nieuwe naam is bedacht door jongeren zelf.

Met ingang van 1 mei 2023 gebruikt het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) dan ook de naam Doorstroompunt in hun berichtgeving, met hierachter, tussen haakjes: (RMC). Vanaf 1 januari 2024 verdwijnt de verwijzing naar RMC en wordt alleen nog de naam Doorstroompunt gebruikt.

Taken blijven gelijk

De taken blijven hetzelfde. Het Doorstroompunt (RMC) voert de wettelijke opdracht van gemeenten uit om de jongeren die school voortijdig verlaten in beeld te brengen en, indien nodig, begeleiding te bieden.

Doorstroomregio's

Om voortijdig schoolverlaten te voorkomen, is Nederland verdeeld in 40 zogenaamde doorstroom-regio's waarin onderwijs en gemeenten samenwerken. Binnen de doorstroomregio's maken scholen en gemeenten elke vier jaar afspraken over maatregelen om uitval van vooral jongeren van 18 tot 23 jaar te voorkomen.
In de doorstroomregio ZHZ zijn de taken van het Doorstroompunt en de doorstroomcoördinator door de contactgemeente Dordrecht gemandateerd aan de Dienst Gezondheid en Jeugd/LVS Zuid-Holland Zuid. De doorstroomcoaches in onze regio staan bekend onder de naam MatchMakers. De contactschool is het ROC Da Vinci College.

LVS en de weg naar een startkwalificatie

Als LVS is het bij voortijdig schoolverlaten onze taak om jongeren tot 23 jaar te volgen op hun weg naar een startkwalificatie. Wanneer uitval dreigt, leggen we jongeren een passend aanbod voor om tot een startkwalificatie te komen. Als dit niet kan, begeleiden onze consulenten in samenwerking met andere partners de jongere naar werk, een combinatie van leren en werken of hulpverlening. Iedere jongere die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat houden we in beeld tot de leeftijd van 23 jaar. We willen weten waar de jongeren zich bevinden, of er hulp nodig is, of ze alsnog een startkwalificatie kunnen behalen en of ze in staat zijn om duurzaam uit te stromen naar de arbeidsmarkt.

In beeld

Jongeren van 18 tot 23 jaar die nog geen startkwalificatie, schoolinschrijving, werk en/of andere dagbesteding hebben, benaderen we actief en vragen we waarom zij gestopt zijn met hun opleiding, wat hun plannen zijn en of zij ondersteuning nodig hebben. Wij stimuleren jongeren altijd eerst om te starten met een opleiding en ondersteunen hen in deze zoektocht. Op die manier voorkomen wij dat jongeren school daadwerkelijk voortijdig verlaten. Wanneer zij een andere vorm van ondersteuning nodig hebben, dragen we ze 'warm' over aan een partij die passende ondersteuning kan bieden naar werk of zorg.

Voortijdig schoolverlater
Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren tussen 12 en 23 jaar die het onderwijs verlaten zonder dat zij een startkwalificatie hebben behaald, dat wil zeggen ten minste een afgeronde havo- of vwo-opleiding of een mbo-niveau 2.

Cijfers VSV 2021-2022: 845 (2,33%)
Landelijk: 2,37%

Percentage voortijdig schoolverlaten onder het landelijke cijfer

In het studiejaar 2021-2022 stopten in de regio in totaal 845 jongeren met hun opleiding. Dat zijn er meer dan het jaar ervoor. Het is ook het hoogste aantal in vijf jaar. Toch ligt het percentage in de regio van 2.33% onder het landelijke cijfer van 2.37%. Ook de trend in de ontwikkeling van dit percentage in de regio volgt het landelijke patroon. Na hoge cijfers in 2017-2018 en 2018-2019 zakken de cijfers voor 2019-2020 om in 2020-2021 en 2021-2022 weer iets te stijgen.

Een belangrijke oorzaak van uitval is dat jongeren gedemotiveerd zijn geraakt in de coronaperiode en meer jongeren daardoor last kregen van persoonlijke problemen. Tegelijkertijd blijkt door de jaren heen dat het lastig is om één oorzaak aan te wijzen voor stijgingen en dalingen. Vaak gaat het om kleine verschillen en een combinatie van oorzaken van schooluitval, zoals:

- mentale gezondheid
- liever geld willen verdienen dan op school zitten
- een verkeerde studiekeuze (onvoldoende oriëntatie).

De cijfers in dit jaarverslag zijn de definitieve cijfers van het schooljaar 2021-2022. Duo maakt jaarlijks de balans op van het aantal nieuwe voortijdige schoolverlaters per schooljaar. Hierbij wordt gekeken naar alle leerlingen uit het basisjaar die het volgende schooljaar geen onderwijs meer volgen en niet in het bezit zijn van een startkwalificatie. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv-ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers dat aan het begin van het schooljaar staat ingeschreven.

De vsv-cijfers

2021-2022
↑ **841** voortijdig schoolverlaters

2019-2020
625 voortijdig schoolverlaters

2020-2021
693 voortijdig schoolverlaters

Voor de vsv-cijfers zijn wij afhankelijk van de datalevering door DUO. De voorlopige cijfers over het schooljaar 2022-2023 worden in maart 2024 gepubliceerd.

Verzuim 18+

Wanneer een jongere staat ingeschreven op een school maar deze niet regelmatig bezoekt, spreken we van ongeoorloofd verzuim. De consulenten van LVS werken samen met de scholen om verzuim van studenten tussen de 18 en 23 jaar zonder startkwalificatie zo veel mogelijk te voorkomen. De school is primair verantwoordelijk voor het tegengaan van verzuim en uitval van studenten.

Wanneer het ongeoorloofde verzuim van de student serieuze vormen aanneemt, doet de school een melding van verzuim bij LVS via het digitaal verzuimloket van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). De verzuimgegevens verstrekt DUO vervolgens aan LVS. Als het verzuim gemeld is, neemt LVS contact op met de school en de student. De consulent van LVS onderzoekt wat de oorzaak is van het verzuim en wat nodig is om de schoolgang weer te hervatten. Als dat niet mogelijk is, kijken we naar wat jongeren nodig hebben om mee te doen in de samenleving. Soms is een gesprek op school met de LVS-consulent voldoende. In andere gevallen is er meer aan de hand. Dan kan LVS een beroep doen op de sociale wijkteams of andere partners om de jongere en/of zijn ouders te ondersteunen. Op deze manier ondersteunen we jongeren in een zo vroeg mogelijk stadium en voorkomen we langdurig verzuim.

Nieuw meldprotocol

Dit jaar heeft LVS samen met de mbo-scholen gewerkt aan een nieuw meldprotocol. In het meldprotocol staat beschreven wat de scholen kunnen en moeten doen wanner er sprake is van (ongeoorloofd) schoolverzuim van studenten tot 23 jaar

2022-2023

↑ **834** **verzuim leeftijd 18+**

2020-2021

709 **verzuim leeftijd 18+**

2021-2022

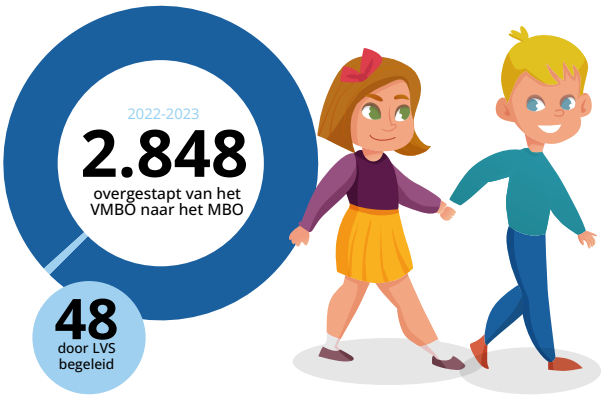
815 **verzuim leeftijd 18+**

Het verzuim 18+ laat een lichte stijging zien naar 834 meldingen (+2%).

Overstap VO naar MBO

Naast de wettelijke kerntaak om te reageren op verzuimmeldingen geeft LVS samen met het onderwijs aandacht aan de overstap van examendeelnemers van het vmbo (Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs) naar het mbo (Middelbaar Beroeps Onderwijs). De overstap van het vo (voortgezet onderwijs) naar het mbo is voor veel leerlingen een moment met risico op schooluitval. Door deze intensieve samenwerking in de regio, vinden veel leerlingen na hun vmbo-diplomering de weg naar de juiste vervolgopleiding. Voor leerlingen die niet met reguliere ondersteuning van het onderwijs of op eigen kracht de overstap kunnen maken, wordt in een vroeg stadium de ondersteuning ingeschakeld van een LVS-consulent. Samen met de leerling en hun omgeving onderzoek de LVS-consulent wat er nodig is om een succesvolle overstap naar een vervolgopleiding te maken. Het doel is om alle jongeren te laten doorstromen naar een vervolgopleiding en te begeleiden naar een startkwalificatie. Voor sommige leerlingen is doorstromen naar een vervolgopleiding niet mogelijk. We zorgen dan voor een goede aansluiting naar werk of dagbesteding waar jongeren zich verder ontwikkelen.

Binnen de regio maken jaarlijks ruim 2.900 leerlingen de overstap van het voortgezet onderwijs (vo) naar een vervolgopleiding.

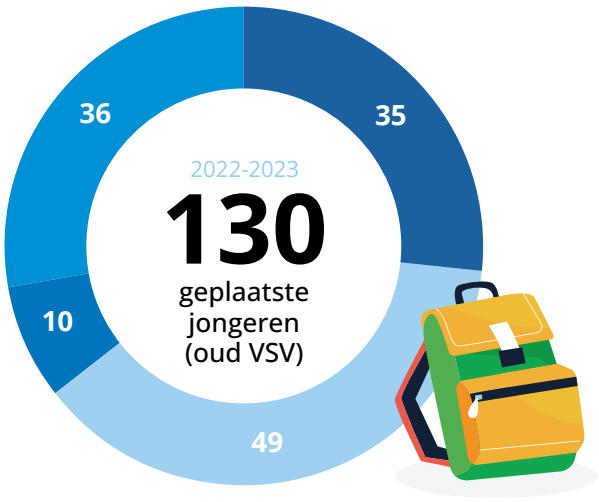

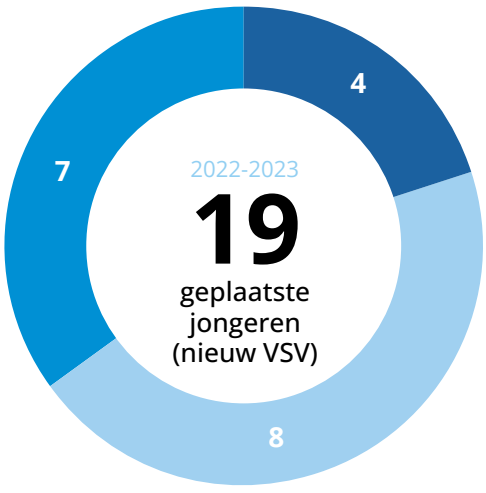
Aanpak MatchMakers

In de 'Aanpak MatchMakers' voert LVS de regie in een samenwerkingsverband van organisaties. Acht MatchMakers zijn afkomstig van LVS, de Sociale Diensten, het jongerenwerk en maatschappelijke ondersteuner MEEVivenz. Zij helpen samen met verschillende partners jongeren van 18 tot 27 jaar die al eerder uitvielen en geen startkwalificatie hebben of die een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt hebben bij het vinden van werk, school, zorg of een combinatie hiervan. De ondersteuning van de MatchMakers richt zich op het vinden van werk, school, zorg of een combinatie hiervan. MatchMakers gaan op zoek naar jongeren in hun eigen woonomgeving, proberen door huisbezoek met hen in contact te komen en hun vertrouwen te winnen. Samen met de jongeren wordt vervolgens een plan gemaakt om hun doelen op het gebied van werk, leerwerk of school te bereiken. Soms is een steuntje in de rug voldoende. Vaker is de begeleiding intensief en langdurig. Op welke manier dan ook, de MatchMakers dragen op deze manier samen met de deelnemende jongeren bij aan een gezonde samenleving en voorkoming van zorg- en uitkeringslasten.

MatchMakers zetten zich ook in voor nieuw-vsv-ers

Vanwege de hoge werkdruk van de LVS-consulenten hebben de MatchMakers in het schooljaar 2022-2023 een deel van de begeleiding op zich genomen van de jongeren die gedurende het schooljaar uitvielen (de 'nieuw vsv-ers').

De meeste voortijdig schoolverlaters worden bereikt met een brief of huisbezoek. Jongeren geven dan aan of ze wel of geen begeleiding willen, zich weer gaan inschrijven, alweer ingeschreven staan bij een nieuwe opleiding of inmiddels werk hebben. Jongeren die specifiek begeleid en geplaatst zijn, zijn vermeld in de grafieken

- Terug naar onderwijs
- Uitstroom regulier werk
- Combinatie onderwijs/werk (BBL)
- Bemiddeld naar ander traject

Colofon

Dit is een uitgave van Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten,
onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ.

Tekst en redactie: Jan-Willem Koene namens LVS en Scherp tekstwerk
Vormgeving: Impuls Ontwerpt

December 2023

Met speciale dank aan:
Reimke Willemze, Marike Godvliet, Zeynep Kücükgülmez, Erwin Keuskamp,
Osman Karabag, Martin Ras, Esther Hubbard, Carina Weerdenburg,
Erna van der Giessen, Jacco Broekhuizen, Daniëlle de Wilt, Cisca Jol.